

פרטי כל מס. 3/56

מישיבת ועדת הכספים שהתקיימה

ביום ג' ד' בניסן תשי"א - 10.4.51

נוכחים:

- היו"ר ד. צ. פנקס
- א.ס. בניחובסקי,
- א. הרצפלד
- י. רוקח
- ב. רפטור
- א. בהיר
- פ. נפתלי
- ש. דיין
- ד"ר י. נדר
- א. בן-אליעזר
- ד"ר מ. סנה

סוזמנים:

- שד האוצר א. קפלן
- שד המשפטים פ. רוזן
- ד"ר רוזנבלום - פנהל משרד הפנים
- ד"ר סוזס - מבקר הסדינה
- ד"ר ברגמן - משרד האוצר
- ד"ר פורת - האפוסטרופוס על נכסי נפקדים
- ק. ארן - מזכירות הכנסת

- ש. ספיבק - מטעם משרד האוצר
- מ. אילון - מזכיר הועדה.

סדר היום:

- א) חסרי בנין לבתי ספר ולבתי חולים.
- ב) סיורי וועדות.
- ג) הוצאות לעריכת הבחירות.
- ד) העברות מסעיפי משנה לסעיפי משנה אחרים.
- ה) שיפוש בתוספת המיוחדת לתקציב הכנסת (אפריל-ספטמבר 1951).
- ו) תשלום לנפגעי מלחמה (פיצויים)
- ז) דו"ח מבקר הסדינה.

הישיבה נפתחה בשעה 9.00.

א. חומרי בנין לבתי-ספר ובתי-חולים:

י. רוקח:
ענין חומרי הבנין עלול להתפוצץ, ואני רוצה למנוע זאת. עובדה היא שהבנייה נמשכת; אולם מוסדות צבוריים אינם יכולים לבנות, משלחת מטעם משרד הבריאות החליטה לסגור שלושה בתי ספר ביפו. בשנה הבאה יישאר אצל אלפי ילדים בלי חינוך. במשך שלושה וחצי החדשים האחרונים לא קבלנו אף ק"ג ברזל. סכמים של מאות אלפי לירות מתגלגלים, ואין משתפשים בהם. ועדת הכספים, אשר הקציבה את תקציב הפיתוח, חייבת לדון בשאלת השמוש בכספי תקציב זה.

הינד ד. צ. פנקס:
שוחחתי אתמול באדיקות בענין זה, עם שר האוצר. אח"כ דברנו עם שר החינוך והחרבות בקשר לבניית בתי ספר בכל הארץ. הנקר פניתי למשרד למסחר ותעשייה, ובקשתי דו"ח על חלוקת חומרי הבנין על ידי המפקח על המלאי במשך שלושת החדשים האחרונים. אינני משוכנע שבאמת אין חומרי בנין בכלל. אם יוכיחו לי שאין חומרי בנין בכלל, לא אבוא בדרישות גם לגבי בתי ספר; אולם, את החומרים שישנם יש לתת לפי עדיפות מסוימת, ולפי העונה. אני מציע שועדת משנה תבדוק את הדברים האלה.

א. בהיר:
לפני מספר ישיבות, נפיתתי לעורך את הבעייה הזאת בוועדת הכספים, ואמרו לי שענין זה אינו בסמכותה של ועדה זאת.

אני חושב שענין חלוקת חומרי הבנין דורש בירור דחוף. אני מציע, מאחר שגם ועדת הכלכלה דנה בשאלה זו, להרכיב ועדת משנה הטורקנת מטתי הועדות, אשר תבדוק את הדברים ותגיש לנו את מסקנותיה.

א. הרצפלד:
ההפקרות בשטח הבנייה ובשטח הייבוא ללא תשלום היא נוראה. האם אין אפשרות, לאור ההתפתחות, לוותר על ה-50% בייבוא ללא תשלום, בחנאי מוקדם שיקטינו את מחירי הדירות באותו יחס. האם לא היה כדאי להביא בפני הממשלה את שאלת חומרי הבנין, אפילו במאב זה, על מנת להפסיק את ההפקרות בשטח זה?

שר האוצר א. ספלן:
הודעתי כבר, שלבניית בתי ספר, גני ילדים, בתי חולים וטרפאות, אפשר להביא חומרים בלי לתת לי 50%. יש לבנייה צבוריים דין קדימה, כי לאנשים יש הזדמנות להביא חומרים עבור בנינים צבוריים, בלי לשלם 50% לאוצר. אתמול שאל אותי היו"ר - ובשבילי היתה זו הפתעה - אם יש הגבלה בסכום. אין כל הגבלה בסכום.

א. בהיר:
שר האוצר הודיע, בגמר הויכוח על התקציב בכנסת, שעניני ייבוא ללא הקצבת מטבע, יוסדרו סידורים מיוחדים, בקשר לרשיונות לקניית החומרים אשר יובאו בדרך זו, לפי המחירים הגבוהים יותר. והנה, אי אפשר להגשים את ההנראה הזאת במשרדי הממשלה המתאימים, כי בעלי הרשיון מעבים שכתוב על הרשיון שאין הגבלה ולא יהיה פיקוח על המחירים ועל המכירה.

שר האוצר א. ספלן:
החל מהראשון באפריל יהיה פיקוח על הכל. נכון הדבר שאנו צריכים למלא כל מה שאנו מבטיחים.

א. בהיר:
האם מוצדק הדבר, שיהיה כתוב על רשיון שאין פיקוח? יהיה פיקוח, ואח"כ תחליט הכנסת שיהיה פיקוח?

שר האוצר א. ספלן:
מר בהיר יכול להציע להעמיד את השאלה הזאת על סדר היום.

הינד ד. צ. פנקס:
לא נוכל להכנס כעת לשאלת ייבוא ללא תשלום.

י. רוקח:
המפקח על חומרי בנין, מר נוי, סטרב בפרינציפ לתת חומרים לשכון וחקים.

היו"ר ד. צ. פנס: הועדה תוכל לשמוע אותו בענין זה. אני מסכים להצעת פר בהיר, להרכיב ועדת משנה מורכבת מאנשי ועדת הכלכלה וועדת הכספים, לבירור שאלת חלוקת חומרי הבנין.

ס י כ ו ם : תורכב ועדת משנה משותפת, מורכבת מחברי ועדת הכספים ומחברי ועדת הכלכלה, שמתפקידה יהיה לברר את שאלת חלוקת חומרי הבנין.

ב. סיורי ועדות:

היו"ר ד. צ. פנס: נדרשתי ע"י שני יו"ר ועדות, להביא לפני ועדת הכספים את הדרישה לאפשר להם לקבל את הסכום הדרוש לסיורים, בענינים שהועדות דנות בהם. יו"ר ועדת השירותים הצבוריים פנה לשר האוצר בענין זה. ועדת השירותים הצבוריים רוצה לסייר בחמי טבריה, על מנת לראות את הסיורים במקום. ועדת הכלכלה רוצה לראות את מחצני הנגב, ואת השטחים באילת שנתונים לפיתוח ע"י מחצני הנגב.

מתעוררת השאלה, מאיזה תקציב יש לשלם הוצאות כאלה. יש ועדות העורכות סיורים על חשבון תקציבי המשרדים, כגון, ועדת החוץ והבטחון.

אני מציע להסכים בפרינציפ לסיורים ולעריכת סיורים, להשכלת חברי הכנסת. אני מציע שנרכיב ועדה בת שלושה אנשי חברים, שתחשב, כמה צריך לעלות כל סיור, ותאפשר את ההקצבה סחור תקציב הכנסת.

שר האוצר א. ספלן: חשבתי שאין זה בריא שכל ועדה תנהל מו"ס עם האוצר, בדבר קבלת כספים להוצאות סיורים. בקשתי להכניס בתקציב הכנסת סכום מתאים לשטרה זו. אני מוכן להסליף על עריכת סיורים. יחד עם זאת, אני מציע לוועדה לנסות לקבוע כללים בענין זה, כי אחרת יכול להסכום להיות סכום ניכר מאד. אינני חושב שועדת משנה תוכל לטפל בענין זה בכל פעם; אולי האדמיניסטרציה של הכנסת תוכל לעשות זאת.

היו"ר ד. צ. פנס: ועדת הכלכלה צריכה סכום של 500 ל"י לסיור של יומיים וחצי בנגב. משום כך הצעתי שועדת משנה מצופצמת תבדוק ותקבע, מה הוא הסכום הדרוש. סיור בנגב יאריך דווש גם שימוש באוירונים ובג'יפים. יש צורך להסדיר תקנון בענינים אלה.

א. ס. גניחחנסקי: אני מציע שועדת הכספים תערוך סיור.

י. רוקח: אני מציע להעמיד לדשות כל יו"ר ועדה, סכום שנתי לשם הוצאות הועדות.

א. הרצפלד: אין צורך בוועדת משנה לענינים אלה, אלא במומחה היודע את הדרכים ואת ההוצאות שיכולות להיות כרוכות בסיורים שונים.

י. רוקח: אני מציע להכניס לתקציב הכנסת סכום של 6,000 ל"י לשנה, לתשלום ההוצאות הסיודות של הועדות.

שר האוצר א. ספלן: אני יכול להודיע לכם, שמר בן-גוריון הסכים להעמיד לדישות ג'יפים לרשות הועדות.

ס י כ ו ם :
=====

נסטר ייפוי כח ליו"ר ועדת הכספים לבוא בדברים עם נשיאות הכנסת, על מנת לקבוע את הסכומים הדרושים לסיורי ועדת הכלכלה

והועדה לשירותים צבוריים.

ג. הוצאות לעריכת הבחירות:

שר המשפטים פ. רוזן:

במסלה החליטה לשחרר מאגרה תעודות זהוי לעולים ולאנשי המעברות. האגרה היא בסך 250 פרוטה. בינתיים, החליטה ועדת החוקה, חוק ומשפט, לשחרר את כולם מתשלום זה, על כל פנים לפני הבחירות. על המשרד להוציא 200,000 תעודות זהוי, רובן ככולן של עולים. גם משרד הפנים ממליץ על כך שלא נבחין בענין זה בין עולים לותיקים. לאור החלטת ועדת החוקה, חוק ומשפט, עומד הצורך להוציא תקנה המתקנת את התקנה הקיימת.

שר האוצר א. ספלן:

האגרה יכולה להכניס לממשלה סכום של קצת יותר מ-50 אלף ל"י. אם שר המשפטים יוציא צו או תקנה לביטול האגרה, אני מבקש להוציא אותה רק לתקופה מסוימת, עד 21 יום לפני הבחירות.

ד"ר רוזנבלום:

האגרה מרבע מיליון איש אי יכולה להגיע ל-60 אלף ל"י בערך. קשה להגביל את השיחרור רק ליושבי המעברות; נוח יותר לשחרר את כל הצבור. ההישוב הוא ש-200,000 איש לשנה, צריכים לקבל תעודות זהוי, מהם רובם עולים, וחלק מורכב משכנה צעירה מתגרת הנזקקת לתעודות. ההכנסה של מאגרה זו היתה סכסה את ההוצאות להכנת תעודות זהוי.

י. בדר:

ההגבלה לתקופה מסוימת בתקנה-מיוחדת, כיון שהיא כתובה בחוק.

ס י כ ו ם :

=====

פרכם שמ"ס שר הפנים יוציא תקנה המשחררת את הנזקקים לתעודות זהוי מחובת תשלום עבור הוצאת התעודות, עד לתקופת הבחירות.

ד. העברות מסעיפי משנה לסעיפי משנה:

הי"ר ד. צ. פנקס:

מר זנגי מבקש לאשר העברות מסעיפי משנה לסעיפי משנה. הדא פצצא ההצעה היא לחסוך 6,000 ל"י בתקציב המכס והבלו מסעיף משנה, צרכי כתיבה ולהוציא את הסכום על ציוד שרדי ורכישת מכונות חישוב ושולחנות, באישור המחלקה למטבע זר.

ס י כ ו ם :

=====

ההעברה אושרה.

הי"ר ד. צ. פנקס:

ישנה הצעה להעברות מסעיפי משנה לסעיפי משנה בתקציב הכנסת. (קורא את הפירוט).

י. רוקח:

האם חברי כנסת שאינם מופיעים לישיבות במשך תקופה ארוכה, מקבלים תשלום?

א. ס. גניחובסקי:

אני מציע לשחרר את חברי הכנסת מהחובה לשלם עבור כריכת "חברי הכנסת", ומחובת

תשלום עבור שיחות טלפוניות.

היו"ר ד. צ. פנקס:

החברים שאינם מופיעים לישיבות הכנסת מקבלים תשלום, אבל אינם מקבלים אש"ל.

שר האוצר א. ספלן:

בשתי מנכ"ם ממשכורתם של חברי הפרלמנט עבור כל חיזור ללא נימוק.

א. הרצפלד:

אינני מסכים לדרישתו של מר גניחובסקי, לשחרר אותנו מתשלומים שונים. אני בעד זה שננהג כמו בשווייץ, לגבי חברי כנסת שאינם מופיעים לישיבות.

היו"ר ד. צ. פנקס:

עניני התשלומים עבור כריכת "חברי הכנסת" ושיחות טלפוניות, וכן גם שאלת תשלום משכורת לחברים שאינם מופיעים לישיבות, הם בגדר מסכותה של ועדת הכנסת, ולא מעניינינו. אנו מאשרים את התקציב לכנסת, לפי החלטות ועדת הכנסת. אני מסכים להעביר לוועדת הכנסת הערה, בענין הצורך לשלם למשכורת לחברי הכנסת שאינם באים לישיבות במשך חששים.

ס י כ ו ם :

=====

הצעה להעברת מסכומים מסעיפי משנה לסעיפי משנה אחרים בתקציב הכנסת, אושרה

על ידי הועדה.

ה. שימוש בתוספת המיוחדת לתקציב הכנסת (אפריל - ספטמבר 1951):

היו"ר ד. צ. פנקס:

טרם קבלנו משר האוצר הצעות לשימוש בתוספת המיוחדת שהחלטנו עליה, אולם הכנסת אינה קשורה בהצעות מטעם הממשלה. קבלנו מהאדמיניסטרציה של הכנסת הצעה לשימוש בתוספת, בהתאם לסעיפי תקציב הכנסת אשר אישרנו, ואשר מתבססים על תקציב השנה הקודמת. (קורא את ההצעה).

ס י כ ו ם :

=====

הצעת האדמיניסטרציה של הכנסת, לשימוש בתוספת המיוחדת לתקציב הכנסת (אפריל - ספטמבר 1951) אושרה.

ו. תשלום לנפגעי מלחמה (פיצויים):

היו"ר ד. צ. פנקס:

קיימת ועדת משנה מצומצמת, שתפקידה לדון במקרים דחופים של עזרה לנפגעי מלחמה. הועדה הזאת באה בדברים עם גורמים שונים ועם המשרד לנפגעי מלחמה, ובאה לידי מסקנה שיש צורך להוציא על חשבון הארנונה, סכומה של 150,000 ל"י. הייתה דרישה בועדה, לשלם 250,000 ל"י, אולם, בהתחשב עם ההכנסות העתידות של הארנונה, סיכמנו שיש צורך ב-150,000 ל"י.

היו"ר ד. צ. פנקס:

אכרי הרטוב, שגורשו בתחילת מלחמת השיחרור, טרם חזרו למקומותיהם. עלינו להשתתף בהחזרתם בסכום מסוים, אם כי ישנה השתתפות מסוימת של הסוכנות. 12 משפחות נושלו משם, ו-18 משפחות חוזרות, כי בינתיים נישאו אחדים מן הבנים. יש צורך לשקם 12 משפחות, וליישב 6 משפחות. אנו מציעים לתת לאכרי הרטוב 10,000 ל"י, מוסד הילדים בן-שמן סבל בזמנו סבל רב, המוסד לא קבל בזמנו את ה-7 ל"י ששולמו למפונים לכסף נפש, המוסד טוען שנגרם לו הפסד של 70,000 ל"י, מזה 35,000 ל"י הוצאות הקשורות בגלותם של אנשי המוסד, וסכום דומה, הרס בחומר. גם להם אנו מציעים לתת 10,000 ל"י לעת עתה, על חשבון הסכום שמגיע להם, כי מצבם קשה מאד.

בקשר לירושלים היו הצעות שונות. הסכום הכולל שיש לשלמו בירושלים הוא גדול מאד - מיליון או שני מיליון ל"י. איננו חושבים כרגע לדאוג לשכון ולהחזרת כל הפיזויים, אלא להגיש עזרה ראשונה למספר עשרות משפחות הזקוקים לעזרה מידית. אנו חושבים שבירושלים נצטרך לתת מיד 50,000 - 60,000 ל"י. יש להוסיף סכום מסוים לאנשי דמת-רחל, אשר כבר קבלו עזרה מסוימת, אלא שפעולת השקום שם לא התקדמה. עלינו לעזור למספר אנשי בנה-יעקב למצוא סידור מסוים. ישנה ביפו שכונת-מכבי החדשה שנתארגנה מחדש, ועיריית תל-אביב מטפלת בשקום אנשיה. יש לתת לאנשים אלה סכומים מסוימים, לדברים הדחופים ביותר.

האצתנו היא, שהאוצר יעמיד לרשות הועדה סכום של 150,000 ל"י, לכל המקרים ביחד, והועדה תחלקם במשך השבועות הקרובים, על חשבון הארנונה.

א. הרצפלד: אני בכל זאת בעד הסכום של 250,000 ל"י. לפחות אני מציע שיקבלו 250,000 ל"י. יעבור זמן רב עד שנוכל להחזיר את הסכומים המלאים, ולעת עתה אני מציע לתת משהו לנזקקים ביותר. הועדה תאגד לכך שההוצאות תהיינה רק לדברים קונסטרוקטיביים, ולא להוצאות סתמיות.

י. רומח: האם מדובר על הקצבות או על הלוואות? המוסד לילדים עזובים של הר-טוב נחשב, ועיריית תל אביב מפלה בילדים. הישיבה "אור-זורח" בנוה-שלום נהרטה. האם גם לאלה יינתנו סכומים? אני מציע להסכים לסכום של 250,000 ל"י.

היו"ר ד. צ. פנקס: לישיבת "אור-זורח" יש חברים שאפשר להשתמש בהם, ואפשר לתת להם את ההכסף בעזרה. הבאנו בחשבון את הסובלים ביותר, ולא הבאנו בחשבון מוסדות שלעת עתה העירייה יכולה לספל בהם.

שר האוצר א. מפלוג: אני מעריך את טוב לבם של חברי הועדה, ואת העובדה שהתייצבו עם גורמים שונים. הם היו צריכים להתייעץ עם האוצר. אני מודיע באופן פרוצדורלי, שדבר זה לא יתכן, כי הוא יקבע תקדים בלתי רצוי, והוא מחוץ לסמכויות השר. נכון הדבר שטרם הספקנו להביא הצעות לתקנות בקשר לחלוקת כספי הארנונה; אולם רק כעת התחילו בהכנות לגבייה. אינני רוצה לקבוע תקדים שיוכל להתנקם בנו. אני יכול לקבל את מסקנות ועדת המשנה בהמלצה. לא אוכל לתת כעת תשובה ביחס להטלת ועדת המשנה. אינני יודע מה סמכות ועדת הכספים בשטח זה.

פ. נפתלי: כוונתנו הייתה באמת רק לתת המלצה, כי אין אנו יכולים להחליט. כולנו, גם ועדת הכספים וגם הממשלה פגרונו בענייני הארנונה. ע"י כך סבלו אנשים שהם מקרים דחופים ביותר. המלצתנו היא לתת לאנשים אלה מפרעה על חשבון התשלומים הסופיים עבור הנזקים. הסכומים שאנו מציעים אינם מהווים אחוז גדול מן הדרישות. על כן אין אנו רואים סכנה בדרך ש"י מפרעות אלה בעבור על זכויות הנזקים. רוב הועדה לא היה בעד הגדלת הסכום, ולהיפך, עשה נסיונות להקטין את התשלומים, מפני שהבאנו בחשבון את ההכנסה הזעומה מן הארנונה בשנה הראשונה. אם תקטנו את הסכום, למרות דרישתו של סר הרצפלד, לא היה זה מפני שלכנו רע, אלא מפני שהבאנו בחשבון את הסכום שנקבל מהארנונה במציאות.

ש. דיין:

אי-אפשר להעמיד את שר האוצר בפני עובדה. הועדה לא היתה צריכה לקבל החלטה על המלצה, בלי להדבר קודם עם שר האוצר ביחס לסכומים וביחס לתובעים. פעמים רבות הזכרתי מספר מושבי עובדים שנהרסו והפסידו אנשים וכסף. האנשים התישבו אמנם במקומות אחרים, אולם הסדור הוא באנשים מבוגדים שכבר אבדו את כושר עבודתם, ועליהם להתחיל כעת הכל מחדש. האם פנו אל האנשים האלה? אם תקבל המלצת ועדת המשנה, הרי נעמוד בפני תביעות רבות שלא נוכל למלא אותן. אין זו שיטה טובה, שרק מי שזוכה במקרה להזכר, מקבל את אשר הוא דורש. ישנו ישוב בשם "עטרות". הזכרתי כבר מושבי עובדים אחרים. אמנם אנשי "עטרות" קבלו עזרה מהסוכנות היהודית, והם יושבים היום כוילהלמה. אולם יש להם תביעות רבות, והם לא בקראו. אינני מקבל את אי-הסדר הזה ואת הצורה הזאת של חלוקה.

א.ס. גניחובסקי:

הצדק של סר דיין מפליא אותי במקצת. חולק סכום מסויים לנזוקי מלחמה, ונתנו הלוואות. למר דיין לא היו כל טענות על צדק בקשר להלוואות אלה. יש אנשים שקיבלו הרבה פחות משקיבלו אנשי וילהלמה, ויש כאלה שלא קיבלו מאומה. ועדת המשנה ממליצה על עזרה למקרים הדחופים ביותר, לטובת המקופחים. ~~אם תהיה~~ בלי להכנס לענייני חלוקת הארנונה.

ב. רפפור:

אני סבור שעלינו לבדוק את העניין בתשומת לב, בשנים לב להודעה הפורמלית של שר האוצר לגבי הצד הפרוצדורלי של עניין זה. אינני חולק על מסקנות הועדה, אבל אני מציע שהעניין ייתברר בירור נוסף עם שר האוצר. אינני מזלזל במה שאמר שר האוצר בעניין הארנונה. כשנגיע לחלוקת הסכומים הנוספים בתקציב הקיים נצטרך לחשוב על סכומים שונים. הצעתי היא: לבדוק את כל השאלה מחדש, ולהביא לועדה הצעה בהסכמת האוצר.

א. הרצפלד:

כנוגע לתביעות, ברור שיש דברים מוגזמים, לא מכיוון שלא היה הרס, אלא מאחר שעברו שנים אחדות מאז ההרס. אולם האנשים האלה אשר לא קיבלו מאומה עד היום והם מבלו קשה, להם זכות בכורה. כל המתישבים שבעזרו, קיבלו לפחות 2,000 עד 2,500 ל"י למשפחה, ומלבד זאת שולמו סכומים ניכרים לכל מקום. אין בידי כרגע מספרים, אבל אהיה מוכן למסור למר דיין מספרים בעל הסכומים שנתנו בכל מקום. אשר להערת שר האוצר בקשר לפורמליות, רוצה אני להבטיחו שאם הועדה תרצה לעזור, היא תעשה הכל כדת וכדין. חשבתי שטר שטר יכול להיות בא-כח אמיתי של האוצר בעניין זה. אני מקבל את הערת שר האוצר, שטר שטר אינו בא-כח האוצר כל זמן שאינו נשלח ע"י האוצר. אני מבקש את הועדה להסכים לסכום של 200,000 ל"י, כי מתוך סכום כזה לפחות סכום של 125,000 ל"י יימסר בודאי לנפגעי ירושלים.

הי"ר ד.צ. פנקס:

הועדה אשר טפלה בעניין זה עשתה מה שעשתה לפי החלטת ועדת הכספים. מר דיין שכח שחולק סכום של 1,700,000 ל"י רק לאנשי החקלאות, ע"י הועדה, ושאר אנשי העיר לא קיבלו פרוטה. אנשי העיר העתיקה ראויים לעזרה בדיוק כמו חקלאים שקיבלו עזרה. "עטרות" קיבלה עשרות אלפי לירות, אוכל למסור למר דיין רשימה מפורטת על המספרים שקיבלו ישובים כמו "עטרות", "גוש-עציון" ו"בית הערבה". היתה התטרדות בירושלים, ואנו רצינו לראות איזו עזרה אפשר להגיש לנפגעים שסבלו קשה. בתחילה חשבנו לברר את הדברים רק בקשר לירושלים, אה"כ החבר שיש עוד מספר מקרים דחופים אחרים. מוסד הילדים בבן-שמן סובל קשה, ואני חייב לעזור לו, אם כי אינני חסיד של שיטת החינוך שלו.

אני מניח ששר האוצר הניח שועדת המשנה תביא הצעה לנתינת מפרעה. במקום לדבר אתו בקשר לפרטי-הדברים, אנו מביאים לפנינו את העניין כאן. כשהוא יאפשר לנו להשתמש בסכום של 150,000 ל"י, נגיש לו רשימה מפורטת של התשלומים. הועדה מוכנה לשרת את העניין ע"י ישיבות נוספות. אני מבקש את שר האוצר למסור לנו תשובה מחר.

א. בהיר:

לפי חוק הארנונה צריך לקום מוסד אשר ידאג לחלוקת פיצויים לנזוקים. הנבתי שועדת המשנה עשתה מה שעשתה מפני שטרם הוקם המוסד. אני מציע ששר האוצר ימנה נציג מוסמן, עד להקמת המוסד, אשר יכיר את הדברים עם ועדת המשנה.

ס י כ ו ם :
=====

ועדת המשנה לעזרה לנפגעי המלחמה
בירושלים ובמקומות אחרים תבטוק
את הצעתיה מחדש, בהשתתפות נציג
מוסמן מטעם משרד האוצר. ש האוצר ימסור את תשובתו בקשר להמלצת ועדת
המשנה.

דו"ח מבקר המדינה.

היו"ר ד.צ. פנסט:

הנחתי אתמול על שלחן הוועדה טיוטת הצעה, כפי שהוטל עלי, להחלטות ועדת הכספים בקשר לדו"ח מבקר המדינה א' ו-ב', ובקשר להערות שר האוצר. עכתי שוב על הנוסח ותיקנותיו. אני מבקש את חברי הוועדה לראות את הטיוטה מאתמול כמבוטלת, ואת הצעתי החדשה כהצעה. אני מוכרח להביא את ההצעה לכנסת, בהנחה שהיא תבוא לידי דיון לאחר הפגרה. באזני שר האוצר - והייתי רוצה להשמיע זאת גם באזני הושיאות שאיננה כאן - רוצה אני לומר שסבלנו סבל מוסרי ע"י פירסום מוקדם של דברים שלא היו צריכים להתפרסם כפי שניתפרסמו. אנשי עתונות באו אלי ושאלו אותי שאלות בקשר להצעתי. לשאלתי ענו, שהם ראו את החמר עוד לפני שהגיע אל הוועדה. בא-כח המעריב התפאר בכך שפקידים גבוהים במשרדי הממשלה והכנסת מוסרים לו חמר לפני שיכול החמר להתפרסם באופן רשמי. יש לעקוד את הריקנון בענין זה. אם חבר כנסת נכשל, עליו לתת את הדין בפני הציבור. אולם פקיד אינו צריך למסור חמר.

(קורא את הצעת להחלטות הוועדה בדבר דו"ח מבקר המדינה והערות שר האוצר).

נסיתי, מלבד דברים כלליים, לציין שהזכרתי בהצעתי, היא שאלת הסדר שיטת הנהלת הספרים, שהממשלה התחילה לספל בה. אינני קובע איזה שיטה צריכה להיות, אולם היא צריכה להיות אחידה. בקשנו מן המבקר דו"ח על המספר הנחוץ של העובדים בכל משרד ומשרד, לעומת המספר הקיים. חלק מהליקויים במשרדים נתגלו ע"י המשרדים עצמם, ונעשים מאמצים לתקנם. חלק מהליקויים נתגלו ע"י מבקר המדינה. אני מבקש את מבקר המדינה לעבור על הדו"ח שלו ולציין את אותם הליקויים אשר לא תוקנו עד ה-31.3.51. בסעיף ט' הצעת שמבקר המדינה יסדר את הדו"ח שלו לפי הסדר הקבוע בחוק לתפקידי הבקורת. הדו"ח שקבלנו הוא גדול ומעורב ואין אנו יודעים מה מוקדם בו ומה מאוחר. היה רצוי ללכת לפי הסדרים הקבועים בחוק. הזכרתי בדו"ח בטייטא את ענין הרכבת, כי ספלו בו בדו"ח במדה רבה. אני מציע שועדת הכספים תלמד את הפרק זה ותבדוק מה היה המצב. הסכמנו לכך שועדת הכספים, ע"י ועדת המשנה, תלמד את הדו"ח ואת ההערות. לא יכולנו לעשות זאת עכשיו, כי זו עבודה לחדשים אחדים. יש לשבת עם אנשי המבקר והמשרדים, ולהוציא מסקנות בקשר לעשרות הדברים הנזכרים בדו"ח. לכן הצעתי שועדת המשנה תלמד את החמר, ותעניר דו"ח לכנסת. אינני מוצא לנכון לעכב את דו"ח מלהיות מובא לכנסת.

א. בהיר:

בסעיף ד' אני מציע להוסיף: "מציינת כדבר בזמנו את הקמת נציבות המנגנון והתחלקה ליעל". כמו כן אני מציע לכתוב, בסעיף ה' בקשי להשיג פקידים גבוהים: "נתקלת בהתחרות קשה מצד המשק הפרטי, המשלם משכורות גבוהות ללא הצדקה לעובדים בלי קווליפימציות מקצועיות גבוהות." בסעיף י"ב אני מציע להוסיף: "על סנת להביאם לדיון ולסיכום החלטות ועדת הכספים, שתעבירם לכנסת".

א. בן-אליעזר:

אני מתפלא על האגרת הזאת העושה רושם יפה מבחינת אגרת דפלוטטיה הבתובה ומטובנת יפה, אך אין לה כל קשר עם דו"ח מבקר המדינה ועם דעת הוועדה על דו"ח זה. אגרת זו אינה עונה על הדו"ח, ואינה מבטאת את עמדת ועדת הכספים, כי ועדת הכספים לא דנה בשאלה זו. אני מקוה שנדון פעם בדו"ח מבקר המדינה. הדבר היחידי מתוך האגרת שהייתי מציע להשאיר ולא למחוק הוא

הסעיף הראשון, שהועדה מציינת בסיפוק את עבודת מבקר המדינה. אח"כ
היא על היו"ר לגשת לדו"ח עצמו ולכתוב עובדות ברורות, ולא הגעת
רצון טוב. כל אזהר בארץ סרגיש את הצורך בהגברת יעילות המנגנון,
ללא קשר עם הדו"ח. בדו"ח יש דברים חשובים וחמורים שאנו רשאים
לשאל, מה נעשה בקשר אליהם, אם הועמדו אנשים למשפט או סולקו מתפקידם.
אני מציע לא להביא את האגרת הזאת לפני הציבור, ואם תובא, אסתייג באותה
רוח-דברים שאני אומר כאן. אני מציע להעביב לכנסת את הדו"ח בהערות
שר האוצר, בצרוף הודעה שהועדה לא הספיקה לדון באחד בדו"ח המבקר,
והיא תדון בו ותביא את מסקנותיה לכנסת. אני מוכן להסכים לכל מה
שכתוב באגרת של היו"ר, ללא כל קשר עם דעת הועדה לגבי דו"ח מבקר
המדינה.

פ. נפתלי:

אני מן המניין מקבל את הדעה, שאין קשר בין
הדו"ח לבין דעת ועדת הכספים. הושמעו
בועדה דעות שונות. אני חושב שאפשר לחכות בהבאת המסקנות לכנסת.
קשה לי להסכים לסעיף י' בהצעת היו"ר. קראתי בדו"ח שיש גישות שונות
במשרדים שונים להנהלת החשבונות. אולם, כפי הנראה לא הגיע גם המבקר
למסקנה שיש לאחד את כל השיטות ולנהוג רק לפי שיטה אחידה. אני נוטה
לדעה שהנהלת החשבונות אריכה להתאים לאופי של מחלקות שונות, מחלקות
אומניסטריטיות או מחלקות מסחריות. שמעתי פעם שרונים למנות ועדה
ממשלתית שתטפל בשאלה זו של שיטת הנהלת החשבונות. על כל פנים, אני
יכול להסכים לדברים שאינני יכול להסבירם.

אני מן המניין מבין מדוע אנו צריכים לדרוש
בסעיף י"א למנות ועדת לבדיקת פעולות הממשלה בקשר עם חלילת המסילה
החדשה בקו חדרה-תל אביב. אם נציין זאת במיוחד, יתקבל רושם שאילו
כאן חפסו פשעים בולטים במיוחד. מן הדו"ח התרשמתי שאנשים שעסקו
בעניני מסילה זו לא היו אף פעם בוני תבנות. אולם אני מוכן להדגיש
דוקא את הדבר הזה, ולא לומר מלה על כל הדברים האחרים.
על

בסעיף י"ב, שהצעת השאלה, אם להעביר
את מסקנות ועדת המשנה לכנסת, להשאיר פתוחה. יכול להיות שנגיע
למסקנה שאין להביא את הדברים לכנסת שוב. אני חושב שלמבקר המדינה
יש עמדה מיוחדת, והוא צריך להציע הצעות שונות. אולם, אין כוונת
החוק, שועדת הכספים או מוסד אחר של הכנסת יבדוק אם הבדיקות של המבקר
היו נכונות, כי בדרך זו לעולם לא נגמור את עבודתנו. מבקר המדינה
צריך למסור דו"ח, ובשנה הבאה נראה אם היו תוצאות חיוביות לבקורת.

א. מ. גניחובסקי:

בסעיף א', אני מסכים לכל הנאמר.
בסעיף ג', אני מציע להוסיף: "ונקיסת
אמצעים שהדו"חות ימסרו בלשון". בסעיף ב' כתוב שהועדה מציינת את
האיחור בהגשת החסר. לכן יש להבטיח שינקטו אמצעים סתמיים על מנת
שהמשרדים ימסרו את החסר בזמן.

סעיף ד' אינו אומר דבר ברור שהיו
ליקויים רציניים. היו במשרדים אחדים ליקויים בקשר עם מסירת השונוח
לאזרחים - אחת מהתקלות הגדולות, שהיו לפני שנתיים או לפני שנה, ואין
להן כל קשר עם ההעברה לירושלים שבאה אחריה. הקהל יכול להבין
שאיאות שנעשו, אולם אי-אפשר לעבור בשתיקה על חוסר יעילות. במקום
סעיף ד' אני מציע לכתוב: "הועדה מביעה את צערה על הליקויים הרציניים
במשרדים שונים של הממשלה, על-אין יעילות במשרדים שונים, מה שהביא
נזק רציני במובן הכלכלי למשק המדינה, ומה שגרם להתמרמרות צודקת מצד
האזרחים שפנו למשרדים. הועדה חושבת שעל מבקר המדינה להביא הצעות
בגוגע לשיפור המצב והסבת היחסים, מהירות התשובות וזריזות בפעולות
המשרדים".

בסעיף ו', אני חושב שאין להכניס
שינויים, מכיוון שהוא יביא תועלת מפתיעה הרגעת הרוחות, ויחד עם
הסעיף הקודם שפיינת.

י. רוקח:

הדו"ח נמסר כבר בעתונות, והישוב רוצה לדעת מה עוד כתוב בדו"ח שלא נמסר. יש למסור את הדו"ח לכנסת, לפני שועדת המשנה תגמור את עבודתה. אינני מציע להרחיב את הדיבור בנוגע לאגרת האלגנטית הפוליטית של היו"ר, אשר תגרוט להסתייגויות, אם היא תקבל. שר האוצר יושב איתנו, והוא טען לעתים קרובות שאין לו אפשרות לתקן ליקויים בעצמו. אני מציע שאנו נעזור לו בתיקון הליקויים. יש, למשל, אנשים אשר עובדים עבור חוץ הנותנות להם אפשרות לפקח על עבודתם. הם חותרים בזה נגד מוסדות בהם הם עובדים. לדעתי צריך לפטר אנשים כאלה. אני מציע להעביר את הדו"ח לכנסת, בתוספת הערה שאת המלצות הועדה נביא לאחר בירורים.

אי-אפשר לכתוב את הדברים כך, כאילו כל הדו"ח של המבקר מסתכם בענין הרכבת. צריך להביא את כל הדברים המולטים, וגם את הדו"ח וההערות על האפוסטרופוס לנכסי נפקדים. עלינו לרונן שוב על ענין האפוסטרופוס.

פ. סנה:

אני הצעתי בזמנו שיו"ר ועדת הכספים ינסח הצעה, אולם הוא הכזיב אותי. אינני מסכים לתפיסה הכללית של יו"ר הועדה, לגבי תפקיד ועדת הכספים בנוגע לדו"ח. כיון שזאת הפעם הראשונה, עלינו לקבוע לעצמו, מה היתה כוונת המחוקק ומה צריכה לעשות ועדת הכספים. אני מתנגד לכך שועדת הכספים, ע"י יסוד הדו"ח, תוציא הערכה כללית על הממשלה, אם לחיוב או לשלילה. אין מקום לציונים לממשלה בהחלטות הועדה, לא לשבח ולא לגנאי, כי לא זה תפקידנו. יתכן מאד שבממשלה טובה יש פה ושם ליקויים חמורים, ובממשלה עם המנהלת מדיניות נכסדת, יש אדמיניסטרציה טובה מאד או המנהלה חשבונית טובה. אני חושב שתפקיד הועדה בצדו זה הוא: ~~אם~~ לקבוע אם היא מקבלת או דוחה את הדו"ח; אם היא מציעה לכנסת לקבלו או לדחותו. הועדה אינה יכולה להיות מוסר מבקר שגוי מעל למוסד הבקורת הקיים כבר. הוא הדין לגבי הערות שר האוצר, עלינו לקבלן או לדחותן, להציע לכנסת לקבלן או לדחותן, ואפשר להגיד שהערות שר האוצר מתקבלות בסעיפים מסויימים ואינן מתקבלות בסעיפים אחרים. הועדה אינה צריכה להכנס לפרטי הדברים ולהערכות כלליות. לכן אני חושב שהעבודה שעשה היו"ר אינה נכונה. עלינו לאשר את דו"ח המבקר, ולומר איזה מסעיפי ההערות של שר האוצר אנו מקבלים. לא יכולה להיות לנו טענה אל האיחור בהגשת הדו"ח, אם אנו מסכימים לכך שיש צורך בשינוי התאריך. איננו צריכים להעניש את המבקר, אלא לתקן את החוק. לעומת זאת, איננו צריכים להודיע בכנסת שיש בדעתנו להכניס הצעת חוק בקשר לכך. בקגע שנכניס הצעת חוק, תדון עליה הכנסת. היו"ר היה צריך לבחון את תגובות שר האוצר לפרטי הדו"ח, ולקבוע מה אפשר לקבל ומה אי-אפשר לקבל.

פ. רפפור:

מבקר המדינה טרם המציא לנו חמר שהיה צריך להמציא, על מנת לאפשר לכנסת לדון בצורה קונסטרוקטיבית על הדו"ח. קבלנו פעמים רבות חומר על האדמיניסטרציה רציה ועל הפקידות הממשלתית. אולם כעת, לפני שהענין מגיע לכנסת, כדאי היה שמבקר המדינה ימסור לנו סיכום על המצב בשאלת האדמיניסטרציה כעת, ואם יש בה פגמים, כמה הפגמים מתבטאים ולהיפך. קבלנו דו"ח על האפוסטרופוס, אך טרם קבלנו את תשובות הממשלה. משרד האפוסטרופוס לנכסי נפקדים מהווה חלק נכבד של משק המדינה. אין לנו שום מסך, במידה שהדברים ניתנים לפירסום, על האדמיניסטרציה לא של הצבא, אלא של משרד הבטחון.

היה דין-וחשבון, והיו הערות של שר האוצר לדו"ח. איננו מוסר לבקורת, הכנסת תדון בדו"ח ובהערות מבחינה כוללת של המדיניות המשקית, תגובות לעניינים שונים ומסקנות. מה פנקס ציין במיוחד את הבקורת בענין הרכבת; אני מניח שר התחבורה יכול לתת הסברה לבקורת זו. כדי שהדבר יגיע לכנסת, עלינו לדעת מה תשובת הממשלה לבקורת. יכול להיות שהכנסת צריכה להחליט, אין היא מבינה את החוק בענין פעולת הבקורת, ומה תפקיד ועדת הכספים, אם עליה להכנס לפרטים או לא. בכנסת יהיה דיון כולל, ולא דיון מפורט בסעיפים. ועדת הכספים צריכה לציין בסעיף כללי את הערות המבקר ותשובת הממשלה, ולאפשר לכנסת לדון בשאלה זו מבחינת היעילות המשקית של עבודת הממשלה.

היו"ר ד. צ. פנסט:

החוק המחייב את המבקר להגיש את הדו"ח לועדה, ועל הועדה להעביר את הדו"ח וחשבון בצירוף הערות שר האוצר והחלטותיה היא למליאת הכנסת. משום כך איני יכול להציע לכנסת בוסס המתחיל במלים "הכנסת מחליטה". עלינו להעביר לכנסת החלטות ועדת הכספים. לו היה לנו זמן, היינו עוברים על הדו"ח וחשבון ועל הערות שר האוצר, ונכנסים לפרטי הדברים. לא הספקנו לעשות זאת, אם כי ועדת הכספים עבדה במשך כל הזמן. כפי שאמר שר האוצר, חייבת ועדת המשנה לענייני מבקר המדינה לדון בכל פרטי הדו"ח. ועדת הכספים תוכל לעשות את המלאכה הזאת במשך חודש או חדשיים. ניסיתי לעשות זאת בעצמי, אולם ראיתי שאין הדבר כדאי, מאחר שאצטרך אחר כך להסביר שוב את הדברים לפני הועדה, בלי לחסוך זמן. אני מציע להעביר את הצעת כתבתי באחד הסעיפים שהועדה לא סיימה את עבודתה, והיא תמנה ועדת משנה אשר תעבור על כל שורה ושורה בדו"ח ותקרא את הערות שר האוצר לכל ענין בדו"ח. אני מקבל את התיקון של סר בהיר, שלא מסקנות ועדת המשנה, אלא החלטות ועדת הכספים, על יסוד מסקנות ועדת המשנה, הועברנה לכנסת. אם פנציה על שולחן הכנסת רק את הערות שר האוצר והדו"ח, לא נמלא את אשר מטיל עלינו החוק.

הדו"ח וחשבון בקשר לאפוסטרופוס טרם מוכן להעברה לכנסת, מאחר שהחוק מאפשר לשר האוצר שהות של שלושים יום על מנת להעיר את הערותיו. כאשר נקבל את הערות שר האוצר בהתאם לחוק, נדון על הדו"ח ועל ההערות, ונעבירם כחלק נוסף של הדו"ח וחשבון השנתי. החלטנו למסור את החומר שיטנו בידינו כבר עכשיו, כדי שחברי הכנסת יספיקו לקרוא אותו בזמן הפגרה.

חבר הכנסת רפסוד טוען שטרם נתקבלה תשובה בענין התחבורה. גם בענין זה אני יכול להיות פורמליסט. אם שר האוצר לא יסור את החשובות במשך 30 יום, נוכל לדון בעניינים אלה כאילו אין חשובות. כמובן, אם שר האוצר יגיש את התשובות יותר מאוחר, לא יהיו כאלה שירצו/לסרב לעיין בהן. קראתי את הדו"ח על הרכבת. נתרשמתי שהיו שא הפרעות שונות בעבודה, הפרעות שכדאי לבדוק אותן. אינני צריך חמר בוסף כדי לקבוע את דעתי בענין זה. אני רוצה שהועדה תבדוק את הדברים ותסיק מסקנות. אין אנו ועדת בקורת. עלינו להסיק מסקנות מעשיות מן הדו"ח וכן התגובות עליו. קבלנו כ-50% עד 60% מתשובות שר האוצר. בסעיף י"ב, כתבתי שועדת המשנה תבדוק את הפרטים. שאלת הרכבת עומדת על הפרק כבר שתיים וחצי, ורצוי שועדת משנה תבדוק מה קרה בפעולה מיוחדת זאת העומדת ברשות עצמה. אם חבר הכנסת רוקח שפך מכיר מקרים נוספים שהם בולטים, הרי יש להביאם לוועדת משנה, על מנת שאפשר יהיה לבדוקם.

לא יתכן שהועדה חאמר כי היא מקבלת או דוחה את הדו"ח. הרקע הכללי של הדו"ח הוא, ליקויים במנגנון הממשלתי. זוהי התמונה העוברת כחוק השני בכל חלקי הדו"ח. ישנם ליקויים שהממשלה עצמה קבעה אותם, והיא משתדלת לתקנם. ישנם ליקויים שהמבקר העיר עליהם ודורש את תיקונם. אני חושב לנכון לציין שהיו ליקויים, ושלא התעלמנו מהם. השאלה, אם לומר: "מצטערים לציין", או "מציינים", (כאן) שאלת סגנאן. אני מוצא הצדקה להערכה כללית על עבודת מבקר המדינה, ויחד עם זה לציין את האיחור בהגשת הדו"ח, כי זו היתה הפרת חוק. בלי להאשים איש, אני אומר שהיה איחור, ואיחור זה הוא המביא אותנו לידי מסקנה שיש לתקן את החוק במידה מסויימת. הכנתי בוסס של תיקונים לחוק על יסוד תיקונים שהיו כאן. ועדת המשנה ביחד עם מקר המדינה ויועצים משפטיים, ניסחו תיקונים לחוק. נאמר לי שלא נספיק להעביר לכנסת את החוק ביהוד עם הצעה זו. בטיוסט שמסרתי אתמול לחברי הועדה, צירפתי את התיקון לחוק, אולם קבלתי את הדעה שהחוק יכול להיות מוגש לכנסת בעוד 6 שבועות.

אשר להערכת הממשלה, הרי אמרנו שהיו ליקויים, ויהיה זה בלתי-צודק לא לומר שהיו גם השגים. עובדה היא שנוספו 500,000 יהודים חדשים במדינה, ולא היה רעב ולא היתה רבולוציה. בדו"ח שבו אנו מדגישים את הליקויים, יש לציין גם את ההשגים הבלליים. יש דו"ח וישנן הערות. יתכן שלשני הצדדים צודקים מבחינה שלהם, אולם את הליקויים יש לתקן. היו קשיים גדולים בקשר להעברה לירושלים ובקשר להשגת פקידים, ויש לציין זאת. סר בהיר רוצה שנציין כהשג מיוחד את העובדה שהוקמה נציבות סגננון. לדעתי נעשה בזה עוול לממשלה, כי נעשו עגגגג על ידי דברים יותר חשובים מהקמת נציבות הסגננון. סר גניחובסקי רוצה לציין את הליקויים ביהוד חריפות. אני כתבתי הצעתי שיש צורך בהגברת

היעילות, אני סבור שכל יודע קרוא ידע למה הדבר מכוון.

כמובן, לא אעלב אם יחקרו את הסעיפים השונים בהצעת, ואפילו את ההצעה כולה. ציינתי בהצעתי שהממשלה חייבת בחיפון שגיאות וליקויים. אינני קובע, איזה ממשלה צריכה לעשות זאת - אני מתכוון לממשלה שתבחר. מבקר המדינה חפץ ושימה ארוכה של ליקויים, ואני מבקשו לסכם, מה חוקן ומה לא חוקן. דובר הרבה על פקידים מיותרים, ויש אומרים שהם קיימים לאלפיהם. אני מבקש את מבקר המדינה לבדוק, עד כמה שהדבר באפשרותו, מה המצב בענין זה. את הבדיקה הזאת צריך לעשות מישהו העומד מעל לממשלה. ועדה פרלמנטרית לא יהיה לה כשרון משרדי לבדוק את יעילות העבודה בכל מקום. אם אנו מבקשים את המבקר לבדוק את שאלת הפקידות, הרי מסתבר שלא מצאנו סיפוק במצב הקיים בשטח זה.

סעיף ט"ב בא כתגובה על הסדר שבתוך הדו"ח. אני מבקש שבדו"ח הנא לא יהיה צורך לחפף את הדברים, אלא שבכל משרד ומשרד יהיה פרק על ליקוי שלא הוסבר מסוג זה או אחר. אם בסעיף מסויים לא יהיה למבקר מה להעיר בקשר למשרד זה או אחר, יכתוב זאת. אני מבקש שהדו"ח יכתב בצורה נוחה לקריאה.

בענין הנהלת החשבונות, נקאה שבפרקים הראשונים יש אי-התאמה עם החשבונות בנקים וכו'. כתבתי בהצעתי שרצוי שהממשלה תשקוד על קבלת שיטה אחידה. אני מוכן למחוק את המלה "אחידה", כי אני מקבל את הערתו של מר נפתלי בענין זה. ברור שאי-אפשר לנהל את החשבונות שיטה אחידה, לגבי עניינים שונים במהותם.

התפקיד העיקרי אשר מוטל על הועדה, הוא זה שהזכרתי בסעיף י"ב. אין טעם בכך שכל חבר יגיש רשימה של סעיפים שבהם קיבל או לא קיבל את הערות שר האוצר. ועדה המסנה צריכה לשבת שעות ולבדוק את הדברים.

שר האוצר א. מפלוג:

חשבתי לא להתערב בוויכוח זה, אולם ברצוני להגיד מלים אחדות. הקושי הוא קושי לגלי רציני. מצד אחד, לא היינו רוצים שהפירוטמים ימשכו בצורה שהם נמשכים, והיינו רוצים לתת לציבור אפשרות לקרוא את הדו"ח עצמו. מצד שני, ועדה זו, לא בגלל עצלות אלא מנימוקים אחרים, לא מילאה את תפקידה. אני חולק על דעתו של ד"ר סנה בשאלה הקונסטרוקטיבית הקשורה בדו"ח מבקר המדינה. יש לי טענות רבות נגד דו"ח זה. דברים רבים לא הובאו, ~~הדברים~~ ובדברים רבים, לא היתה התעמקות מספקת. הכנסת יכולה לדון בצורה כוללת בקשר לדו"ח. אולם, צריך להעריך בירור מעשי ומעמיק באיזה שהוא מקום בקשר לפרטים הנזכרים בדו"ח. מוסד ציבורי צריך לברר את פירוטי הדברים. לכן מסרו את התפקיד לוועדת הכספים, לקבוע את החלטותיה בקשר לדו"ח ולהערות שר האוצר. מצד אחד מובא בפני הועדה הדו"ח מטעם המבקר; מצד שני, מקבלת הועדה את הערות הממשלה. מצד שלישי, צריכה הועדה, על סמך שני הסמכים המובאים לפניה, לעבור על הסעיפים ולקבל החלטות. נכון הדבר שעבודה זו היא עבודה לחדשים. אך עבודה זו צריכה להעשות. עבודה זו נמסרה לוועדת הכספים, משום שהיא מכירה את משק הכספים והבעיות התקציביות בממשלה, ולה יהיה יותר קל לדון על פרטי הדו"ח ולהוציא מסקנות, מאשר לוועדה אחרת. ד"ר סנה אומר, שהוא מקבל את הדו"ח, ואת רוב הערות שר האוצר. במקרים רבים, יכולים שני דברים אלה להיות הפכים. עליו להגיד מה הוא מקבל, ולשם כך צריכה להיות אנליזה מדוקדקת. את הדו"ח על האפורטופוס קבלתי ב-4 לאפריל, באותו יום פורסם הדו"ח בעתונים. קבלתי סכתב סאדם אחד, שהוא רחוק מהאפורטופוס, אשר בו היתה התמסרות על שמפרסמים בעתונים דברים בלי לדעת את הרקע לדברים אלה. אינני יכול לדון על מספרים בכנסת. יש דברים בקשר לאפורטופוס שאי-אפשר להביאם לכנסת, כגון הרס הפרדסים. מבקר המדינה רשאי לא לדעת את ההיסטוריה, אולם אני תובע שלפני שהדברים מגיעים לכנסת, ישמע מוסד ציבורי מסויים את כל הדברים, גם אם ירוש הדבר חדשים של עבודה. אינני יודע איך להתגבר על הקושי החוקי. אינני רוצה שיאשימו אותי בעיכוב פירסום הדו"ח. במשרדים הממשלתיים היו חלונות קטנות מאד מגו הממשלה, על שוק הבקורת פורסמה, ולא פורסמו התגובות לבקורת. ועדת הכספים צריכה להיות מעין שופט, המבקר הוא

לא לקבל טענות מסויימות של האוצר, כך לא יפגע הדבר בכבודו של המבקר, אם לא יקבלו כמה טענותיו. אי-אפשר לעבור לסדר-היום על ידי קבלת הדו"ח לתשומת לב. אינני אומר שלא היו עבירות פליליות ~~במסגרת~~ בפקידות הממשלה. אולם, יש לבדוק את הדברים.

ד"ר ס. סנה: המבקר איננו צד בעניינים אלה. הוא עומד מעל לממשלה.

שר האוצר א. ספלן: אילו כך היה הדבר, היינו קובעים, כמו בצרפת, שופט כמבקר. אז יהיה השופט מעל לממשלה. המבקר אינו עומד מעל לממשלה, אלא הוא מבקר את פעולות הממשלה. גם הממשלה וגם המבקר הם מטעם הכנסת, ולכן על הכנסת להטיק מסקנות. במסגרת לוועדת הכספים הסמכות לבדוק את הדברים. הכנסת צריכה לקבל שלושה סיסטמים, שלושה צדדים. הכנסת יכולה לקבל או לדחות את מסקנות הוועדה. אני תובע שהוועדה תשמע את הפרטים, לפני שתגיע למסקנות. אני מוכן לכך שתזמינו את העובדים בממשלה ואת עובדי מבקר המדינה, אשר ספלו בדברים באופן מעשי.

א. בן-אליעזר: אני מסכים לדעת שר האוצר. אין להתחשב בזמן שלסוד החומר ובירור העניינים ידרשו. הוועדה צריכה לעבוד, על מנת להגיע למסקנות. אולם, אני מסכים לדעתו של שר האוצר, לא סנימוקיו הוא, אלא משום שאני מבין שהוועדה, לאחר דיון בדו"ח ובתשובות הממשלה, צריכה להגיע למסקנות מעשיות, העמדת האנשים לדין, וכו'. עלינו להציע לכנסת לעשות פעולה זו או אחרת בקשר לפרט זה או אחר שבדו"ח. דו"ח שלישי של הוועדה, אשר יוגש באופן סתמי, לא יתן מאומה למעשה. מבקר המדינה אינו עובד במחתרת, והוא אינו כותב את הדו"ח על חשבון שירות מיוחד, אלא מתוך דיון ישיר עם הפקידים והשרים, מתוך חליפת מכתבים ולימוד הבעיות מסקור ראשון. מבקר המדינה מקבל את העובדות מהמשרדים. מתוך חליפת המכתבים שיחה לו עם המשרדים, ראינו שהיו לו שיחות עם פקידים, שהוא ביקר את המשרדים במשרדים וכו'. תפקיד הוועדה במקרה זה אינו תפקיד של שופט הקובע מי צודק ומי אינו צודק, אלא תפקיד של פעולה מעשית ביותר, או על כל פנים, הצעה לפעולה מעשית. המשרדים עומדים תחת בקורת תקציבית של הוועדה ושל הכנסת. אם ~~אם~~ נגיע למסקנה שבמשרד מסויים יש פקידים סיוטרים, הרינו יכולים להגביל ולקצץ את תקציב אותו משרד. אינני יורע, אם לא היינו מציעים לבטל את משרד האספקה והקיצוב, אילו היה משרד זה מסשין לפעול. כתוצאה מהדו"ח של המבקר. הדו"ח מצדין עובדות. עלינו ללמוד את העובדות בהתחשב עם הערות שר האוצר, ולהוציא מסקנות מעשיות, כי אין טעם במסקנות סתמיות.

ד"ר מנחם מנחם המדינה: אין בדעתי לדבר על השאלה הפרינציפיונית, מה היא עמדתו של מבקר המדינה. מבחינה עניינית, אני מצטרף למסקנות של שר האוצר. דברתי כבר בהזדמנות קודמת בוועדה זו על הפרוצדורה שהיא נכונה לדעת, והצבעתי במיוחד על הדוגמה של ה"פבליק-אקאונטס-קומיטי" באנגליה. חשוב שיתקיים דיון יסודי ומקיף על כל השאלות השנויות במחלוקת.

לפי החוק יש צורך להביא את הדו"ח ביחד עם הערותיו של שר האוצר. שר האוצר הגיש לוועדה את הערותיו. אולם, יחד עם זאת ~~אם~~ הגיש השר מכתבים של מנהלי מחלקות. נדמה לי שיש לחשוב על השאלה, אם נכון להגיש את המכתבים האלה ביחד עם הערות. אינני מדבר על השאלה היורדית, אם מכתבים אלה נחשבים כהערות שר האוצר. אולם, ~~אולם~~, אני מתנגד לטון בו השתמשו מנהלי המחלקות, הכותבים דברים אלה. אל כל פנים, יש לי ספק אם מוצדק הדבר, שלא שר האוצר, אלא מנהלי מחלקות מגישים מכתבים בצורה כזאת. שר האוצר צריך לקבל על עצמו את האחריות הפורמלית על מכתבים אלה, לפחות. לפני שיעשה זאת, אני מציע לו לקרוא את המכתבים באופן יסודי.

עלי להודות פה שהדו"ח על משרד האפוסטרו- פוס לא הוגש על ידי בתוך הדו"ח השנתי, לא מפני שהחמד לא היה מוכן, - הוא היה מוכן - אלא מפני שרציתי לתת לוועדה את האפשרות להחליט, אם יש להמציא גם את הדו"ח הזה לכנסת או לא, אילו היה דו"ח זה חלק מהדו"ח השנתי, היתה צריכה הוועדה להעבירו לכנסת, לפי החוק. יצאתי מהנחה שהוועדה תחליט לא להמציאו לכנסת מסיבות יסודיות. לצערי קראתי את הדו"ח הזה בנוסח מלא בעתון.

כבר לפני מספר חדשים הצעתי לשר האוצר להרכיב ועדה משותפת מאנשי משרד האוצר ומשרד מבקר המדינה, בענין שיטת הנהלת הספרים. לא קבלתי תשובה עד עכשיו, אך שמעתי ששר האוצר מסכים להצעה זו. תפקידה של ועדה כזאת יהיה, לבדוק את שאלת הנהלת הספרים באופן יסודי. יש לי דעה מסוימת בענין זה, אבל נדמה לי שהוועדה צריכה לעבוד באופן מקיף. יש מספר שיטות הנהלת ספרים חשובות. יש שיטה עיסקית ושיטה במזומנים, אך הנהלת ספרים מרוכזת או דיצנטרליזציה. חשוב לוועדה שייקבע, באיזה צורה אפשר להשתמש בהנהלת ספרים, לשמירה על התקציב.

אעיר עוד הערה אחת, על תפקיד שקשייו אולי אינם ברורים לוועדה זו, מדברים כאן על ניתוח האדמיניסטרטיבי, על השאלה, באיזה מידה יש צורך למספר העובדים הקיימים. נדמה לי שוועדה זו צריכה לדעת, שאי-אפשר לדרוש בשאלה זו תשובה תוך תקופה קצרה. משרדי התחיל בעבודה יסודית ומקיפה בשטח זה, והינן לי שיחות והתייעצויות עם מומחים לשאלות יעילות. כבר התקדמנו בשטח זה. יש לדעת שתוצאות סופיות המראות באמת על אפשרויות מעשיות להקטנת מספר העובדים, אינן יכולות להתקבל תוך תקופה קצרה. אני מציע להסיל עלי למסור דו"ח, על מידת התקדמותנו בשטח זה.

מ. סנה:
בשני המסמכים שקבלנו, יש חילוקי דעות בין שר האוצר לבין מבקר המדינה. האם חילוקי דעות אלה קיימים משום שמבקר המדינה הגיש דו"ח לפני שמע ביאורים מצד הממשלה, והוא שמע אותם רק מתגבנות הממשלה על הדו"ח שלו? האם לאחר ששר האוצר הגיש את הערותיו, מוכן מבקר המדינה לחקן את הדו"ח שלו?

ד"ר מנחם ספקר המדינה:
התשובה פשוטה. ברובם המכריע של המקרים, ידעתי את נימוקי האדמיניסטרציה לגבי תביעות. היו מקרים בהם לא ידעתי את הנימוקים. היו מקרים אחרים אשר בהם הנימוקים שקבלתי שיכנעו אותי. אני מוכן לציין מקרים אלה.

שר האוצר א. ספלון:
בשביל מנהלי מחלקות אחדות, היה הדו"ח של מבקר המדינה בבחינת הפתעה גמורה. אם הדו"ח על האפוסטרופוס היה מוכן לפני כן, אפשר היה לגשת לאוצר ולשאול אם יש מה להעיר על דו"ח זה. בעתונות היה כתוב באותיות גדולות, שבגלל אי-תשומת לב למכתב בגרסה המפולת ביפוי, ביום שקבלתי את הדו"ח, מסרתיו לאפוסטרופוס, כי לא היו לי אמצעים העתקים מספיקים ממנו. אולם, בענין המפולת ביפוי היתה ועדת חקירה ציבורית שהגיש דו"ח. אם קורה אסון, תמיד ישנה ועדה הבודקת מי אשם.

מ"ר מנחם ספקר המדינה:
על תוצאות הבקורת בענין זה הודעתי בזמנו לשר האוצר.

א. בהיר:
לפני שנוע התלבטנו בשאלה, אם נוכל לשמור על החוק ולהגיש את הדו"ח של מבקר המדינה ואת הערות שר האוצר, ביחס עם החלטות ועדת הכספים. היו חברים שהציעו לדחות את הגשת המסמכים האלה עד לאחר הפגרה. טוב היה אילו לא היינו צריכים להגיש את המסמכים תחת לחץ העתונות, והיתה ניתנת לנו אפשרות לעבוד לפי החוק. אולם, כיון שהדבר יצא מהמסגרת הסודית, וישנם עתוננים העושים מענין זה אידיאולוגיה וסווענים שהם מזרזים את המבקר ואת הכנסת, איננו יכולים לדחות את הגשת הדו"חות אך לאחר הפגרה.

החלטות

נשאלת השאלה, אם אנו יכולים להעביר לכנסת את המסמכים של המבקר והאוצר, בתוספת פסקה קטנה, האומרת שועדת הכספים קיבלה את הדו"ח ומעבירה אותו לכנסת, תוך ציון העבודה שנעשתה ע"י המבקר. גם ד"ר סנה אינו מציע לדחות או לקבל את הדו"ח בישיבה זו. יש 2 - 3 בקורות יסודיות אשר מצאו ביטוי בנסיונו של היו"ר לסכם את החלטות, אשר הסאב הציבורי מחייב לקבלן. עלינו להגיד לציבור שאנו מעבירים את הדו"ח לבדיקת ועדת משנה. כמו-כן, מכיון שהדו"ח דן רק בליקויים, כי תפקידו הוא כזה, עלינו להעביר את הטענה שהפקידות מתפטרת בגלל הצורה בה הוצגה לפני הציבור, ונוצרת אווירה מטויימת שבמשק הפרטי יכול לקבל הפקיד משכורות יותר גדולות, בלי להיות נתון לביקורתו של המבקר, ולהיות איש מכובד. על ועדת הכספים להוציא מסקנותיה בעניינים אלה, לא מבחינה פוליטית אלא מבחינה טכנית.

ש. דנין:

אנו מתכעים להסיק מסקנות מן הדו"ח, אחרי ששמענו את שר האוצר. יש לדון בחסר ולברר את הדברים. יש להוציא משתי החונרות שקבלנו את הנקודות הבולטות ביותר, כדי להביאן לדיון בפני הוועדה. אנו דנים על עובדות חמורות ביותר. אני מציע באופן מעשי ביותר שתובאנה לפנינו שאלות בולטות מתוך הדו"ח, על מנת שנדון בהן ובסיק מסקנות.

ב. רפפור:

אני מציע להניח את הדו"ח ואת החמר שישנו על שלחן הכנסת. הוועדה שמעה את הצעת היו"ר הוועדה, והיו חברים שהציעו הצעות אחרות. אין כל סיבה לעכב את הבאת הדו"ח לכנסת. אינני מתנגד לכך שתהיה ועדת משנה אשר תעבוד חצי שנה, ותמסור דו"ח לכנסת השניה. לאחר שהדו"ח יתפרסם ולאחר ששמענו את המבקר, אני מציע להבדיל בין סעיף 12 של החלטות היו"ר לבין הדו"ח. אנו מציעים לדון בוועדת הכספים על פרטי הדו"ח. נוכל להסיק מסקנות ממנו בישיבה הראשונה לאחר הפגרה, כמובן, לאחר שהכנסת תקבל את הדו"ח. אם יהיה צורך בכך, תוכל הוועדה למסור לכנסת הודעה על פעולה נוספת.

א. בן-אליעזר:

אני מתנגד להבאת דו"ח ביחד עם האגרת הזאת. אני מציע להעביר את המסמכים, בתוספת ההוצעה הבאה: "הוועדה מביאה בפני הכנסת את הדו"ח של מבקר המדינה, מתוך הודעה שוועדת הכספים עוד לא דנה ביסודיות בדו"ח זה, ותעשה זאת בחוץ תפקידה, מיד עם התחלת הדיון בכנסת."

י. רוקח:

יש אי-התאמה בין סעיף 12 וסעיף 3. לפי סעיף 3, כל השאלה מוסגרת. לפי סעיף 12 יש לברר את הדברים. אני בדעה שאי-אפשר לקבוע הערכות על הממשלה, לפני גמר הדיון בוועדת הכספים על פרטי הדו"ח. אני מציע להעביר את החמר שקבלנו ואת הערות שר האוצר, בתוספת הודעה שלא הספקנו לדון בפרטי הדו"ח, שדיון זה יועבר לוועדת משנה אשר תביא לכנסת, דרך ועדת הכספים, את מסקנותיה, עם גמר פעולתה.

היו"ר ד.צ. פנקס:

הקושי הוא שאנו צריכים להעביר את כל המסמכים, ביחד עם החלטותינו, לכנסת. אם לא נצטרף למסמכים שנניח על שלחן הכנסת, את החלטות ועדת הכספים, יכול חבר כנסת זה או אחר להגיד שאינו חייב לקרוא את המסמכים, כיון שלא קיבל את החלטותינו. בסעיף י"ב כתבתי שאנו צריכים למסור את הביורר היסודי בקשר לפרטי הדו"ח לוועדת משנה, ואחר-כך יימסר הדו"ח לכנסת.

אני מציע להעביר את החמר ולמסור הודעה שהוועדה טרם הספיקה לגמור את הדיונים ותגיש תוספות למסמך שהגיש, אולם, נוסף להצעה זו - שכולם מסכימים לה - אני מציע להגיש לכנסת חמר נוסף מטעם הוועדה.

ס. סנה:

האם היו"ר מסכים לכך שכדי לצאת ידי חובה כלפי החוק, נגיד את הדברים הכתובים בסעיף יב' ? אם רוצים להגיע לידי החלטות סטריאליסטיות, יש לתת שהות להציע הצעה אחרת.

א. בן-אליעזר:

אינני רואה אפשרות להצביע על סעיפים שונים, בשעה שבסעיף האחרון אנו אוסרים שהועדה תקים ועדת משנה אשר תלמד את החומר. איננו יכולים להגיע למסקנות ולהערכות, לפני שאנו לוסדים את החומר, לפני שאנו דפים בפרטי הדברים בוועדת המשנה.

היו"ר ד. צ. פנקס:

כל חבר יוכל להוסיף הצעה. אני חושב שהצעה יכולה להתקבל. אחר-כך נעבור על הפרטים, ונוציא מסקנות לפי העינים הנירונים.

פ. נפתלי:

אני מקבל את דעתו של היושב-ראש; אולם, אני סבור שעלינו להצביע כעת על הפרינציפ, ורק אחר-כך להצביע על הסעיפים השונים.

היו"ר ד. צ. פנקס:

ברור. ובכן, ישנן שתי הצעות. ההצעה האחת היא, להעביר לכנסת את החומר שקפלטנו, בצירוף הודעה שהועדה תגיש הצעה שניה היא, ללוות את ההודעה במספר החלטות. אחר-כך את מסקנותיה.

ס י כ ו ם:

נתקבלה ההצעה ללוות את החומר שנתקבל על ידי הועדה ואת הודעת הועדה, שהיא תגיש את מסקנותיה לכנסת אחרי שתדון בפרטי הדברים, במספר החלטות נוספות.

הישיבה נבעלה בשעה 13.30